

УДК 81'37:[811.163.41'373.613-055.2:811.111"19/20"
81'27:[811.163.41'373.613-055.2:811.111"19/20"

Дејан В. Ајдачић*
(Универзитет у Гдањску, Гдањск)

НАЗИВИ ЖЕНА И ГЛОБАЛИЗАЦИЈА – АНГЛИЦИЗМИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се у културно-историјским оквирима анализирају англицизми којима се данас називају жене у српском језику. Англицизми који означавају професију, интересовања жена имају исто значење у оба језика и овде се само узгред помињу. Указује се на особености употребе личних имена у означавању типова жена *Мерлинка, Твиги, Барби(ка), Лолита*. „Англоглобализми“ у разним културама имају једнако значење (*пинап, вамп, модел, супермодел, бимбо, бе(ј)би, стриптизета*). „Англокализми“ су српски англицизми настали у процесу спонтане језичке глокализације, у којима глобално коришћене енглеске речи, задобијају локалне семантичке црте пејоративизацијом (*сикиликонка*), пејоративизацијом са додавањем жаргонских суфикса (*флртуша, аблендуша, спонзоруша, милфача*) или „улепшавањем“ значења (*милфица, моделсица*).

Кључне речи: глобализација, глокализација, англицизми, називи жена, семантика, жаргон.

Иако реч *глобализација* постоји тек четири деценије, процеси уједначавања привреде и културе постојали су и раније, са особеностима протеклих епоха. Свеобухватност глобализације савременог доба ослања се на електронске медије, наднационалну привреду и потрошачко друштво. Уједначавање вредности, производних, банкарских и транспортних процедура, потреба и навика људи у различитим земљама олакшава производњу и потрошњу и појефтињује цену робе и услуга. Придев ‘глобално’ први је употребио канадски културолог Маршал Маклуан у синтагми *глобално село* („global village“) у књизи *Explorations in Communication* (1960) (ROBERTSON 1992: 8). Почетком осамдесетих година 20. века у енглеском језику се појављује реч *globalization* која, потом, улази и у друге језике. Како латинске именице женског рода *evolutio, creatio*, у енглеском језику

---

* dejajd@gmail.com

имају форме *evolution, creation*, а у српском *еволуција, креација*, тако је новостворена енглеска реч *globalization* адаптирана у српском језику са суфиксом *-(ц)ија* и мења се као именица женског рода. Поред речи *глобализација* користи се у мањој мери у блиском значењу и реч *глобализам*.

О важности елемената локалних култура у процесу глобализације најпре су почели да мисле маркетинголози заинтересовани за ефективност реклама у различитим срединама, али је појам у радовима Роланда Робертсона ушао у социологију културе и културну антропологију. Робертсон је увео и појам *глокализација*, који означава локалне верзије глобалних појава. Уједначавање свих култура није свеопште прихваћено, јер глобализација има и идеолошке противнике који организују антиглобалистичке протесте. Поред тога, начела и производи глобализације се прилагођавају локалним приликама.

Језик савремене глобализације је енглески што се огледа не само у његовој доминантној улози у областима у којима је Америка технолошки предводник, већ и у области популарне културе, посредством које се англоамеричке вредности и узорци уносе у националне културе других народа. Поред маркетиншки усмерене глокализације која мултинационалним компанијама омогућава већу продају робе и медијских садржаја, постоје и процеси локализације глобалне културе у различитим државама и локалним срединама. Са становишта контроле процеса језичке локализације глобално коришћених англицизама ваља разликовати „бизнис глокализацију“ коју финансирају мултинационалне компаније, „државну глокализацију“ коју организују државне службе у области језичке политике и „спонтану глокализацију“ у којој појединци или локалне групе без новчаних улагања и прихода прилагођавају свом језику и погледима на свет енглеске називе глобалних појава. Бизнис и државна глокализација у језику су процеси који „одозго“ усмеравају стручњаци, док се спонтана глокализација одвија „одоздо“ и без социјалне контроле. На глобалне процесе реагују одређени социјални слојеви и групе. Француски социолог Мишел Мафесоли је истражујући потребу повратка колективним емоцијама назвао крајем 80-их година 20. века године заједнице које настају из те потребе „новим племенима“, а њене припаднике „неотрибалистима“ (MAFFESOLI 2016). Њихову културу и језик, као и различите врсте сленга у контексту уједначавајућих и распршујућих појава могу да испитују културолошки оријентисане лингвистичке дисциплине.

У лингвистици устаљен појам „англицизми“ у овом испитивању је додатно одређен чињеницом да су енглеске речи које се преузимају у другим језицима настале у процесу глобализације. Како се тако дугачка формулација не би стално понављала, уводим сливеницу „а н г л о б а л и з м и“ за речи које су глобално раширене и имају значење као у енглеском јези-

ку. Из речи „глокализација“ за потребе лингвистичких проучавања преображаја глобалне културе у локалним језицима уводим и користим појам „англокализми“, који са семантичке тачке гледишта глобално раширеним енглеским речима дају локално обојена значења. Префиксоид „англо“ овде указује на доминантно место енглеског језика у текућим културним и језичким процесима. Иако је реч глокализација недавно измишљена, као и овде предложене речи глобализми и глокализми, сама појава утицаја доминантног језика на друге културе није нешто ново, јер су се такви процеси одвијали и у прошлости – са латинским, француским или немачким језиком.

Српски англобализми потврђују прихватање глобализационих модела из англоамеричке културе и начина живота, док српски англокализми са речима створеним од препознатљивих речи енглеског језика дају локално обојена значења, што указује на прилагођавање глобалне културе локалним условима. При томе своју улогу имају језичке адаптације и варијације условљене особеностима српског језика и уже, говора људи који њим говоре. Позајмљенице из енглеског језика у доба глобализације улазе у лексички фонд многих језика, преносећи њихово значење у језик који те речи позајмљује уз фонетску и морфолошко-граматичку адаптацију.

Социјална и професионална одређења жена

Англицизми који одређују социјални и професионални статус жена најчешће имају истоветно значење у енглеском и српском језику. У српском језику жене које су се крајем 19. века бориле за право гласа називане су *сифражеткиње*, што потиче од енглеске речи за бирачко право – *suffrage* (sʌfrɪdʒ) изведене из латинске именице *suffragium*, која је у српском језику адаптирана од речи у француском изговору – су.фваз. Међу старијим англицизмима, у српском језику најчешће је коришћен назив *леди*, а ређе *миледи* од енг. *lady*, *milady* – за жене високог статуса. Крајем 20. века Дијану, велшку принцезу звали су *Леди Ди(јана)*, а у 21. веку америчке звезде поп музике себи дају сценска имена *Ле(ј)ди Гага* и *Ле(ј)ди Старлајт*.

Називи активисткиња покрета (*феминисткиња*) као и називи професија срп. *спикерка* од енг. *speaker* не подлежу локализацији са семантичким отклоном и имају исто значење као у енглеском. Одсуство разлике између мушкараца и жена у енглеским називима за занимања, психолошке карактеристике и склоности се у српском језику превладавају постојањем одговарајућих суфикса који то означавају: енг. *fighter* – срп. *фајтерка*, и слично томе *хејтерка*, *стрејтерка* (живи здравим животом) и др. Одређење склоности женске особе могуће је исказати у српском језику користећи граматички род енг. *punk* – срп. *панкерка*, енг. *vaper* – срп. *вејперка*. Са често коришћеним суфиксом *-ка* лако се творе и нови глобализацијски ра-

ширени англицизми *трендсетерка*, *свингерка* (партнерка у свингерским односима).

Узрасна одређења

У традиционалној култури Срба иницијацијски обреди везани за одрастање јасно истичу важност три момента у животу младих: укључење у заједницу по рођењу, достизање полне зрелости и свадбу са саздавањем своје породице. Срби нису имали посебне називе за низ етапа момчења и девојчења, о чему сведочи и *Српски рјечник* Вука Караџића (1818) у коме се налази реч *шипар* (*каже се и поодраслу дјетету мушком*), *шипарац*, али у коме нема одговарајуће женске форме *шипарица*. Речи *девојче*, *девојчурак* нису прецизне у одређењу узраста, а могу бити схваћене и као речи од миља или као упућивање на низак раст. Очигледно да називи *шипар(ац)*, *шипарица* нису испуњавали потребе говорника српског језика када је у психологији одрастања почело да се говори о младости, па су у српски језик, као и у већину других словенских језика са адаптацијом уведене енглеске речи *teenage* и *teenager* изведене из енглеских бројева од 13 до 19 (*-teen*). У српском језику су већ одомаћени називи *тинејџер* и *тинејџерка*. О недостатку назива за одређење етапа одрастања сведоче и речи *пубертетлија*, без форме за женску особу (од латинског *pubertas*, старофр. *puberté*) и *адолесцент* и *адолесценткиња*.

Типови жена од личних имена

Током 20. века филмски продуценти, фотографи, уредници модних и порно ревија су прославили велики број телом привлачких жена. Имена лепотица која су у српском језику добила значење и одређеног типа жена потврђују англоамеричку центрираност савремене српске културе, јер међу именима Британки и Американки које оличавају женски тип нема ни једне словенске лепотице, ни Брижит Бардо, ни неке звезде индијског Боливуда или италијанске Ћинећита.

Мерлинка. Звезда америчког филма педесетих година 20. века Мерлин Монро је називана од миља Мерлинка, додавањем суфиска *-ка*. Филмови Мерлин Монро су били познати у Југославији и оно је подстицало жене 60 и 70-их година да подражавају њену фризуру и изглед. Али крајем века појавила се још једна локална асоцијација, повезана са надимком трансвестита Вјерана Миладиновића. Њега је прославио филм Желимира Жилника *Дупе од мрамора 1996.* у коме је Вјеран Миладиновић Мерлинка играо самога себе. У популарној култури, ограниченој најпре на Београд, дошло је до популаризације трансвестита Мерлинке, јер је он први јавно говорио о свом идентитету. Захваљујући томе његовим именом је назван и

Мерлинка фестивал ЛГБТ у Београду у Дому омладине од 2009. који је касније одржан и у другим градовима.

Твиги (Twiggy) је био надимак Лесли Лоусон – британске манекенке, глумице и певачице популарне у 1960-им годинама. Њен андрогини изглед, дечачка фризура и мини сукња су остали у памћењу савременика, а њена претерана виткост или мршавост, која се огледа у енглеској речи *twig* (гранчица) по којој је и добила надимак, изгледа, остали су у језичкој слици овог фотомодела, као придев написан малим словом у значењу мршава особа (Tih 16 sec ubrzanja za 90 ks je takodje samo sa tvigi vozacem i samo setkicom za zube u gereku, Vukajlija 2012).

Барбика, Барби. Барбика као име за тип жена је настао по лутки манекенки Барбари, коју је 1959. године створила Рут Хендлер у калифорнијској компанији за играчке Mattel. Барби је превазишла неколико година раније у Немачкој створену *Bild Lilli*, лутку инспирисану еротизованим стриповима објављиваним у „Bild Zeitung“. У српском језику су коришћене и користе се речи *лутка, луткица, луче*, али *Барби* или *Барбика* пропагира утврђен изглед витке девојке, дотераног стила одевања који се схвата као узор девојчицама које одрастају. *Барби* се у целом свету схвата на сличан начин, а заштитна марка не дозвољава њено мењање додавањем локалних црта. У речнику урбане свакодневице, тип барбике се овако одређује:

барбика енг. Barbie лутка као мустра каћиперке, иначе престилизоване лепотице (живи вештак). Оличење кмекавице, чепуље, „шмизле“, цмиздрице. На њих откидају недозрели шмекекри и матори шипарци (одртавели швалери). У орбити је ноћних страсти, клубова, алкохола, чини се да је надохват руке, као каква играчка, што она и јесте. Озбиљна приправница за мустру, лепо однеговану фуфу (Ћирковић 30)

У феминистичким интерпретацијама Барби промовише модел феминности у којој живот изгледа као живот лепе и скупе лутке коју поседује мушкарац (Кисъ 2003). Франшиза која обухвата производњу бројних серија лутака Барби, продукцију филмова, цртаних филмова, ТВ серија, компјутерских игара, представља Барби као узорну аутономну, самосвесну и добронамерну дотерану девојку.

Лолита. Роман Владимира Набокова *Лолита* увео је уз скандал у пуританску Америку причу о сексуалној опседнутости старијег господина Хамберт Хамберта прерано дозрелом девојчицом Лолитом. У Југославији овај је роман први пут објављен у Риједи 1968. и потом се појавио у многим издањима. Филмске верзије романа су допринеле популарности Лолитиног имена и његовом везивању на девојчице изазовног изгледа и понашања. Како су у већини држава забрањене сексуалне везе одраслих са ма-

лолетницама, програм симулације тинејџерке расположене за контакте мушкараца са „виртуелном Лолитом“ назван „Лолита четбот“ (2013) прикупљао је податке о заинтересованим педофилима.

Незапамћене. Имена неких некада популарних лепотица нису у српском језику устаљена као тип жена. Крајем 80-их година 20. века прославила се на страницама Хефнеровог магазина Плејбој и у серији *Чувари плаже* Памела Андерсон. Име овог фотомодела и разголићене старлете у Србији се појављивало у вицевама, у поређењима (као Памела), а њене *дуплерице* качене су по сервисима и гаражама. Топ модели 90-их Клаудија Шифер, 2000-их Наоми Кембел, 2010-их Жизел Биндхен и Адријана Лима нису се избориле да њихова имена означе типове идеалне лепоте.

Сексуално привлачне жене – англобализми

Од титуле најлепште девојке на конкурсима лепоте (нпр. енг. *Miss World*) настала је и српска реч *мис* (*света*). Енглеска реч за веома познате личности у свету спорта, забаве и медија енг. *star* у сложеницама се некада оставља као *порностар*, али се чешће преводи као звезда. Одсуство семантичког отклона потврђује да се глобално раширена појава у називу жена прихвата и примењује, да при томе нема промене стилског регистра позајмљенице. Код деминутивне форме енг. *starlet* – срп. *старлета* – звездица је у Холивуду 30-их година 20. века означавало амбициозне лепотице које су захваљујући свом изгледу покушавале да се пробију до филмске славе. Извесна негативна нијанса те речи се у српском језику, чини ми се, ублажила и не упућује на неостварену филмску каријеру, већ само истиче телесну изазовност изгледа особе.

Од енглеске синтагме *sex appeal*, ‘сексуални позив’, коришћене после првог светског рата у снажном продору сексуалности у масовну културу настао је српски придев, применљив и на женски и на мушки пол – *сексипилна*, *сексипилан*, а именица *сексипил* означава својство које особа има или показује у поступцима.

Пинап (девојке). Енглеско *pin-up girl* је означавало привлачне девојке, чији су цртежи или фотографије качени на зиду. Семантичким проширењем овај англицизам је означавао телом изазовне девојке, али је у српском језику ова реч данас застарела.

вамп. Реч *вамп* је од српског назива за вампире, покојнике који сисају крв на јужним ободима Аустријског царства средином 18. века - добила значења жене неодољиво кобне лепоте. При преображају речи вампир је дошло до троструког преображаја – са мушкараца назив је пренесен на жену, са покојника на живу особу, са застрашујућег изгледа у привлачан. Коначно утврђивање тог значења десило се у холивудској индустрији немог филма, када су Теодосију Теду Бар, смело огољену у филмовима о Клео-

патри и Саломе филмски критичари прогласили вампом. У речнику урбане свакодневице вамп се оређује као:

(енг. vamp, скр. Од vampire) жена разорне лепоте, фатална дама *femme fatale*, увек магичне привлачности, непоновљива милосница, прождирачица мушкараца, недокучива заводница. Данас помало патинирана, старомодна реч. <...> У велеградском паклу страсти вамп је свака трендсетерка којој свилена хаљина даје наду, а високе потпетице мистику еротског сна (Ћирковић 51).

Ћирковић је у праву када пише да је у говору урбаног Београда почетком 21. века реч *вамп* „помало патинирана, старомодна“, али њу и даље изобилно користе медији. Значење речи се помера од сексуалне доминације са потчињеношћу мушкараца према изгледу, луку (look) – према шминки, одећи и изгледу „фаталне“ жене, иако више није реч о унутрашњој коби, већ о наглашеном истицању сексуалности. Већ овлашно поглед на примере у којима се реч *вамп*, најчешће као придев користи уз помињање ријалити и естрадних „звезда“.

Стриптизета, стриптизерка је у српском језику настало од речи *striptease*, у значењу свлачење пред више људи са жељом да се изазову еротске жеље. Српска реч за особу која изводи стриптиз није изведена из енглеске речи *stripper*, већ из назива самог чина.

Постоји међу српским англицизмима и извешан број позајмљеница очуване семантике из енглеског језика.

Бимбо. Посредством популарне културе и у српски језик је „стигла“ реч *бимбо* – девојка склона забавама, стварно или глумљено приглупа, дотерана и усмерена да заведе мушкарце. О глобалној продуктивности овог модела жена сведочи постојање француске модне он-лајн игре за девојчице MissBimbo у којој се виртуелно ствара гламурни изглед Мис Бимбо. Бимболенд се из виртуелног света премешта у формирање погледа на живот девојчица које играју игру:

Ова игрица намењена је девојчицама од девет до шеснаест година, а главна јунакиња у њој живот схвата као једну велику журку у којој плеше од фризера до соларијума, од ноћног клуба до кастинга за фото моделе, а на последњем нивоу ове игрице има прилику да освоји милијардера. (Ђорђевић 2009)

Катарина Ђорђевић у тексту „Интернет курс за спонзоруше“, додаје коментар да лов на милионере није „само сајт за обуку спонзоруша“ већ одраз вредности у стварном животу.

Бејби, беби. У америчким филмовима заводници се често обраћају својим љубавницама речју *baby*. У српском језику, се на сличан начин ко-

ристе речи *беба*, *бебица*, али употреба форме *бејби* или *беби* јасно упућује на жељу да се искористи форма која алудира на енглески. Српска певачица Драгана Шарић је током осамдесетих и деведесетих година наступала као *Беби дол*. Иако сама реч у енглеском означава неглиже, лаку спаваћицу, Драгана је у видео спотовима користила и слику свесно инфантилизоване сексуалности.

Нимфе. У роману *Лолита* Набоков је из старогрчке митологије – ресемантизовао назив *нимфе* примењујући га на Лолиту и додајући значење неодољиве нимфице. Назив *нимфа*, *нимфета*, *нимфица* се додатно проширио у многим језицима под утицајем Набоковљеве Лолите.

Модел. Енглеска реч *model* и срп. *модел*, означавало је особу која позира ликовном уметнику или узор за прављење неког предмета. Са развојем модне индустрије и модних ревија модели или манекенке су ангажоване за снимање реклама одеће, рубља и шминке, стекавши и назив *фото-модели*. Најизазовније и најбоље плаћене манекенке и фотомодели временом су ступиле на музичку естраду или играле у филмовима, па је тај додатно повишени статус именован називима *супермодел*, *топ-модел*. Топ модел, као врхунски модел се употребљава и при означавању најбољих аутомобила неке марке. Речник Вукајлија даје и шалтиве дефиниције модела: „Нешто попут манекенке само што ову имаš зашта ухватити и зашта се придржати“, „žенски модел топа који испалjuje мушкарце“. Реч модел је послужила Милану Врбићу за назив женске поп групе *Моделс*. Чланице групе су у видео спотовима наглашавале своје ноге и груди, а у текстовима провод и секс. Поред назива *Моделс*, уз групу је везиван и назив *Моделсице*.

Метафоричко називање zgodних жена лепим и брзим авионима или летећим објектима (*авион* од француског *un avion*, *ракета*, *млазњак*) је реализовано и са називима типова авиона, али и записи жаргона, и амерички авиони *де-це-10*, *боинг 707* или француска *каравела* су већ застарели и више се не користе у значењу лепа жена.

Типови жена – српски англоглокализми

Код англицизама глобалне културе који поседују семантички отклон у односу на енглеску реч, у српском језику долази до језичке глокализације, која истиче неко типско својство или додаје неко друго значење.

фенсерка. Интернет речник одређује *fancy woman* ‘the woman that a person is having a sexual relationship with, but is not married to’ (Cambridge Dictionary) тј. жену по њеном односу према мушкарцу. Од енглеске речи *fancy* која упућује на животни стил и моду, у српском језику се усталио назив *фенсерка*. Раније употребљавана реч „помодарка“, блиска јој је по значењу, али н садржи ту савремену презриву компоненту према особама које су „у тренду“. Уображеност фенсерки је предмет исмевања од стране

других. За разлику од других српских англокализама, овај није везан за женску сексуалност, а има и форме у мушком роду *фенсер*, и подругљиво, у средњем *фенсерче*.

Називи са сексуално привлачне жене у српским англицизмима могу садржати и помак ка жаргону у односу на енглеске речи од којих су сачињене. Као извор за ове речи коришћени су српски речници жаргона, јер они указују на локализоване црте глобалних појава. Коришћени су речник београдског жаргона Герзића, речник Симе Ц. Тирковића *Речник урбане свакодневице: кулисе пред лицем времена* (2011) „са примесама литерарне надградње“ (Ћ: 7) и грађа са сајта Вукајлија, као и текстови српских интернет таблоида и сајтова.

Англицизми који задобијају извесне локалне црте у називању жена у српском језику везани су за црте спољашњег изгледа и везују се за круг развратне естраде, изгледа који треба да привуче медије или партнере. Те речи представљају део разметног показивања и представљају део „увезене“ културе. У суфиксалним могућностима градње речи у жаргону темељно су писали Ранко Бугарски (BUGARSKI 2003) и Зорица Кнежевић (KNEŽEVIĆ 2010). У српском језику именице са суфиксом *-уша* (KNEŽEVIĆ 2010: 195–196) које означавају женске особе дају негативно значење (*простракуша*, *блебетуша*, *аљкавуша*, *дивљакуша*). У урбаном жаргону овај суфикс се активно употребљава и уз речи преузете из енглеског језика. Тако се придевска ознака својства „климактерична“, „фригидна“ претвара у именицу која означава женску особу *климактеруша фригидуша*.

флертуша (алтернативно, али ређе *флертуља*) је настала од енглеске именице *flert*, која је врло одомаћен англицизам у српском језику. *Флертуша* је у стилу жаргонских дефиниција речника Вукајлија објашњена: „Riba koja priča sa svima, smeje se sa svima, izlazi sa svima, svi su joj do jaja, sa svima je super ortak, svima se smeška, a nikome neće da da.“

секс бомба. У холивудској филмској индустрији секс бомба је дуго називана *bombshell*, што буквално значи „оквир бомбе“. Реч је коришћена у промоцији сексуално изазовних глумица, укључујући и Мерилин Монро. Иако у енглеском језику форма *Sexbomb* доскора није често коришћена, *секс бомба* у српском је врло одомаћена. Већу популарност енглеској речи у англоамеричкој култури донела је хит песма из 2000. године *Sexbomb* Тома Џонса и немачког дискокеја Mousse T. која је дуго била на листама најпопуларнијих песама, а касније су је изводили и други певачи.

У сатиричном тексту песме Рамба Амадеуса о пластичном хирургу који улепшава жене, постоји и стих „Уграђујем турбо сисе бомбастик“. У Рамбовом окационализму *бомбастик* искоришћен је продуктивни суфикс *-ик*, који се римује са надимком Пластик фантастик, али и асоцијативно повезује надувавање тела жена незадовољних својим облицима као разметну

пренакићеност у речи ‘бомбастично’ са речима бомба и секс бомба, појачавајући ефекат још речју ‘турбо’ која надуваним грудима додаје и нешто од сјаја прескупих и јаких аутомобила.

Герла је настала енг. *gerl* додавањем „а“ на крају, чиме је реч добила и женски граматички род. Ова жаргонски англолокализам се самостално ретко користи, а појављује се у синтагми *кол герла*, што помало грубо означава женску особу која се увек одазива на позиве на секс.

Милфица, милфача. Од првих слова израза на енглеском „Mother I’d Like to Fuck“ – MILF у српском језику су додали два суфикса којим се означавају жене умилније *милфица, милфача* грубље – којим се означавају изазовно привлачне нешто старије жене, које имају и децу, са којима би младићи радо имали сексуалне односе.

спонзоруша, Тако и реч *спонзоруша* која означава девојку или млађу жену коју богати (најчешће старији) мушкарац – спонзор богато обдарује. У *Речнику урбане свакодневице* је понуђен следећи опис:

нафракана нимфа са финансијском подршком анонимног донатора, швалера с пристојним портмонеом, дасом уплетеним у солидан бизнис с великим обртом кеша (свето тројство: кеш, колица, лаганица). Трендсетерска налицканост је фина маска за њене акције, хедонистичко-еротске екскурзије. Крију се у популацији студенткиња и још непрезрелих домаћица с дипломом и рафинираним укусом. Бира зрелије шмекере који јој презентују цип и гарсоњеру натанковану бираним намештајем и непосусталу *касицу-працицу* (картицу у банци). Јунакиња је тривијалне литературе, јер светина воли да вири кроз кључаоницу. Лансира се као шармантно створење, тако рећи мило биће из првог суседства којој су се омакле неке ствари (Ето некада су биле миражцике, данас имамо спонзоруше – Ласло Блашковић) (Ћирковић 248)

О одељку о новим речима књиге *Српска лексика у прошлости и данас* Рајна Драгићевић указује на улогу експресивизације у омладинском жаргону и социолектима:

Колоквијализација и жаргонизација лексичког фонда представљају манифестације експресивизације, а према неким ауторима, експресивизација се третира као посебна тенденција у настајању нових речи (ДРАГИЋЕВИЋ 2018: 243)

Спонзоруша пејоративно-жаргонским суфиксом *-уша*, реч чини експресивнијом и семантички богатијом, потврђујући и тезу Рајне Драгићевић о жаргонизацији.

силиконка је назив за жене које обим својих облина увећавају помоћу пластичних операција. Материјали којима се упумпавају у усне, груди

и задњицу су различити, али се усталило да жене које дотерују свој изглед називају по силикону – *силиконке*. Таблоиди чак уносе „патриотски“ патос називајући жене које се надмећу у напумпавању свог тела *српске силиконке*. У поменутом тексту Рамба Амадеуса о пластичном хирургу који напумпава усне и женске облине: Уграђујем турбо сисе бомбастик / Поливинилхлорид силикон еластик / Ложи се лаик скептик схоластик.

фетуља – Од енглеске речи *fet* која означава дебелу особу додавањем погрдног суфикса *-уља*. На основу конкурентности суфикса *-уља* и *-уша* (КНЕЖЕВИЋ 2010: 195–196) можда је могућа и форма *фетуша*.

*

Енглески језик је у увођењу нових професија, склоности и узора светским језицима предложио низ нових речи, од којих је већина у виду англицизмама прихваћена са мањим или већим адаптацијама. Посредством популарне културе англоамерички продуценти, фотографи, режисери и глумице су проширили узоре женствености – како у дотераним гланц верзијама Барби, тако и у узорима сексуалне изазовности. Узорни модели су дотеривани према помодним таласима, али су потврђивали моћ индустрије забаве у животу обичних људи спремних да прихватају предложене узоре. Речи енглеског језика су поред слика и симбола са филмова и плаката ушле у друге језике у процесу англоглобализације. Али поред англоглобализама, као процеса без семантичког мењања усвојених речи, дошло је и до семантичких помака при настанку англокализама.

Називи жена који садрже семе енглеског језика овде нису осматране у историјским особеностима српског језика појединих деценија. Разложно је претпоставити да би усредсређивање на тип публикација, при чему би ваљало одвојено посматрати часописе за мушкарце (*ЧИК*, српско издање *Плејбоја*) и часописе за жене (*Жена*, *Базар*, *Нада*, *Космополитен*, *Блиц-жена*) као и речи на сајтовима. Разлике у значењу енглеске речи и српског англоглокализма су значајне у практичној употреби језика, али и у лингвокултуролошким проучавањима језика и језичке слике света. Утицај енглеских назива указује на чињеницу да се промене у статусу жена и њихових типова толико мењају да та промена захтева употребу посебних назива. Ту се принцип новотарије, модне новине, новог културног обрасца показује као много јачи од универзалних ознака типова жена.

Својства локализација појава и речи које су се глобално рашириле, уз њихово поређење нуди могућност поређења реаговања различитих култура на глобализацију и омогућава уочавање својстава локалних преображаја, па би перспективно било поређење српских англокализама са одговарајућим формама у другим језицима. Англоглокализми указују на путање и домете како културног уједначавања, тако и воље за разликом. Нови

љубавни (не)ред доба савремене глобализације већ има препознатљиве црте:

Данас смо у различитим крајевима света једнако изложени еротизацији јавног живота, принудном воајеризму у окружењу слика обнажених тела, увећању друштвеног поштовања особа које продају своје тело, подстицању вечне потентности, јувенилизацији представа о идеалном партнеру, јачању друштвеног утицаја женских погледа на свет и продору хомоеротских ставова, повлачењу сентименталног завођења пред директним понудама сексуалне везе, раздвајању секса од стварања потомства посредством контрацепције. (АЈДАЧИЋ 2013: 350)

У српском језику се и у англоглобализмима и у англоглокализмима одражава дух глобално еротизованог света, света изниклог из Плејбоја и меких порно филмова. У време порногламура секс се из ексцентричних јавних кућа и студија порно филмова сели на ТВ екране и наводи смелије девојке и жене да се разметно разголићују, при чему оне то чине хладно и прорачунато, обраћајући се имућним мушкарцима којима је њихов изазов упућен. Тако однос спонзора и спонзоруше нуди јавни узор, а како већина не дели те вредности, она ипак воајерски учествује у таквим егзибицијама. У српском језику жаргонски обојена реч *спонзоруша* речито својим жаргонским стилским регистром изражава моралну осуду млађих женских особа спремних да прорачунато „кокетирају“ и употребљавају своје тело у вези са старијим мушкарцима. Може се наравно дискутовати да ли је у таквој осуди присутна и нота зависти.

Идеал напумпаних лепотица одражава се у речи *силиконка*. Разметна еротизованост без сензуалности савременог доба потврђује да такве силиконом напумпане старлете могу бити и фригидне и нимфоманке, али потрошаче таблоидне робе то мање интересује од надметања у физичком изгледу. У Србији је та врста „дотеривања“ свог изгледа веома популарна, па звезде ријалити и турбо сцене представљају, локализују и у језичким аспектима семантичке нијансе српских англокализама. Израз „српске силиконке“ придевом „српске“ истичу националну вредност. Њихово надметање у величини силиконски надуваних усана и разметање надуваним задњицама представља тако и емотивни и физички стриптиз којим се поносе и његове учеснице и њихови медијски покровитељи.

ИЗВОРИ

Ђирковић, Симо Ц. *Речник урбане свакодневице: кулисе пред лицем времена*, Београд: HesperiaEdu.

*

Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/>

Gerzić B., Gerzić N., *Rečnik savremenog beogradskog žargona: preko 4500 žargon-skih reči i izraza*, Beograd, 2002.

Vukajlija. <https://vukajlija.com>

ЛИТЕРАТУРА

АЈДАЧИЋ 2013: Дејан Ајдачић. *Еротославија преображења Ероса у словенским књижевностима*, Београд: Албатрос плус.

ДРАГИЋЕВИЋ 2018: Рајна Драгићевић. *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска.

ДРАГИЋЕВИЋ 2020: Рајна Драгићевић. Допринос глобализације банализацији лексичког фонда српског језика. машинопис 2020.

ЂОРЂЕВИЋ 2009: Катарина Ђорђевић. Интернет курс за спонзоруше, *Политика*, 24.01.2009. <http://www.politika.rs/scc/clanak/72394/Internet-kurs-za-sponzoru-se> (15.09.2020.)

КИЋ 2003: Оксана Кић. Моделі конструювання гендерної ідентичности жінки в сучасній Україні, *Ї*, 27. <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.htm> (15.09.2020.)

*

BUGARSKI 2003: Ranko Bugarski. *Žargon: lingvistička studija*, Beograd: Biblioteka XX vek.

KNEŽEVIĆ 2010: Zorica Knežević. *Čovek u žargonu (Semantičko-derivaciona analiza)*, Beograd: Алма.

MAFFESOLI 2016: Michel Maffesoli. From society to tribal communities, *The Sociological Review*, 64.4. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.12434> (15.09.2020.)

ROBERTSON 1992: Roland Robertson. *Globalization social theory and global culture*, Londone: Sage.

Деян Айдачич

НАЗВАНИЯ ЖЕНЩИН И ГЛОБАЛИЗАЦИЯ – АНГЛИЦИЗМЫ
В СЕРБСКОМ ЯЗЫКЕ

Резюме

В статье анализируются англицизмы – названия женщин в современном сербском языке. *Англицизмы*, обозначающие профессию, интересы женщин, имеют одинаковые значения в обоих языках. Отмечены особенности использования личных имен для обозначения типов женщин. *Англо-глобализмы* имеют одинаковое значение в разных культурах. Сербские *англокализмы* – англицизмы, в которых английские слова используемые глобально приобретают локальные семантические особенности часто с пейоративизацией и представляют собой примеры лингвистической *глокализации*.